

Ekwo-ozi K'ębo, Połu Deru Nü Ndu

Korentu

1 ¹Owa-a bụ ekwo-ozi, mube Połu ede; mube onye Chileke kuru mee
gę mu bürü onye-ishi-ozi Kéreshi Jizosu. Onye mu l'iya ede ekwo-a
bụ nwanna anyi Timoti. Ndu anyi ede iya anụ bụ Chjochi kę Chileke lę
Korentu mę iphe, bükpoo ndu-nsq, bu l'alị Akaya l'ophu.

² Anyi sụ gę Chileke, bụ Nna anyi yęe Nnajıuphu, bụ Jizosu Kéreshi
meeru unu eze-iphe-oma; mekwaapho g'unu buru l'ehu-guu.

Połu ekele Chileke

³ Unu g'anyi kele onye ono, bụ Chileke bya aburu Nna kę Nnajıuphu
anyi, bụ Jizosu Kéreshi. Qo ya bụ Nna ophu aphu obu-imemini nkiya
nyiberu anyibe; bya aburu Chileke, bụ iya bę ndumobu l'ophu shikota
l'eka. ⁴ O bụ iya bụ onye aduje anyi obu l'iphe, bükpoo iphe-ehuka, anyi
ejekpoo ejee; g'anyi adukwanu ike dúa ndu ozo obu m'ephe -nodu eje
iphe-ehuka g'o duhabe. Anyi egudekwani ndumobu ono adu ndu ozo.
⁵ L'o kwa g'anyi yi l'iphe-ehuka, nyiberu anyibe, Kéreshi jeru bụ g'anyi
yihukwapho lę ndumobu, nyiberu anyibe ophu Kéreshi adu anyi. ⁶ Sụ-a;
o -bürü l'anyi eje iphe-ehuka; unu makwaru l'iphe-ehuka ono, anyi eje
bükwa g'ee-shi gę Chileke adua unu obu; teme o bükwarupho g'ee-shi gę
Chileke adzqo unu. Teke Chileke adukwanu anyi obu; ono aburu iphe,
unu e-gude shihu obu ike teke unu a-nodu ata nshi eje egube iphe-ehu-
ka ono, anyi eje ono. ⁷ Qobujeru anyi -nyata unu; anyi asu l'anyi maru-a
l'unu a-pfushia ike. Noo kęle anyi maru l'qo g'unu yi l'iphe-ehuka, anyi
eje-a bụ g'unu yihukwapho lę ndumobu ophu Kéreshi adu anyi.

⁸ Unwunna anyi; iphe, anyi eme g'unu maru bükwa k'iphe-ehuka, anyi
jeru lę Eshiya. Ewere, meru anyi meghakwaru anyi ęka k'ophu o du
g'onye e boru ivu, nyi-kworu iya olu. Q tsuta-beru anyi l'ehu k'ophu anyi
eshiedu rıkwadaa l'anyi e-mechaa dzukwaduru ndzü ozo. ⁹ Mbụ-a; anyi

shi rịa l'e kpewaru anyi mpfugbu; ole ono tükoru bụru iphe, e-me g'anyi ta anodu arị l'anyi a-dụ ike dzọ onwanyi; mekwaapho g'anyi wotachia onwanyi ye Chileke l'eka, bụ iya bụ Chileke l'aduje ike mee g'onye nwụ-huru anwụhu shi l'ọnwu teta dzuru ndzụ. ¹⁰ O dzotaru anyi l'eo ọgu ono, gege eri anyi ishi ono. O bükwarupho g'oo-nođuje adzọ anyi bụ ono. O ya bùwaa eka enya anyi dụ l'ọo ya a-dzota anyi. ¹¹ Unubedula kwapho; unu yekwarupho anyi eka; unu pfuje nṣuru anyi Chileke. O ya bụ; g'a-a-dụ igwe kele Chileke ekele ẹhu anyi; kele iya k'eze-iphe-ọma, o meru anyi; kele o nümaru olu ikpoto ndu epfu anụ iya nụ.

Polu agbanwe iphe, o tübérū

¹² Obu anyi meru g'o doo anyi enya rengurengu lẹ ndiphe ta aghachadu umere anyi aghacha; ọphu ntuphu-ire adudu iya; kelekele mè a -bya l'ehu anyi l'unu. Umere anyi pfuru nhamunha l'iphu Chileke. O bụru iphe ono be anyi aba aba iya. O to bükwa lẹ mmamiphe kẹ ndiphe be o shi; o kwa eze-iphe-ọma, Chileke l'eme. ¹³ L'iphe, anyi ederu unu bükwa iphe, unu a-dụ ike gütä maru iphe, o pfuru. Mu elekwa enya l'oo-mechaa dogbua unu enya ree; ¹⁴ mbụ iphe ono, doru unu enya eka lanu eka lanu nta-a ono. Unu maru lẹ mbokwu ono, Nnajuphu anyi, bụ Jizosu a-bya ono be unu a-huma iphe, a-zobe gude anyi aba l'abaa; anyibedua egudekwapho unu abakwapho.

¹⁵ O kwa l'o doru mu enya l'unu maru iphe ono; meru g'o gude mu shi sụ lẹ mu a-byaaadaa ndu-unu bya emee g'urwu gbaarụ unu k'ugbo ẹbo. ¹⁶ Mu eshiwaro elielo jeshia Masedoniya. Mu -shiēpho Masedoniya lwaje mè mu abatakwanu ọzo byapfuta unu mè unu edua mu ije gẹ mu jeshia Jiudi-ya. ¹⁷? O dụ unu gẹ mu shi agha onwomu aghagha teke ono, mu shi tübē iya egube ono? ?Too unu rịru lẹ mu epfije iphe nkemu gẹ ndiphe. Lọ kwa ndiphe asuje: Ee l'iphe, uche phẹ sụru: Waawa. ¹⁸Tüswekwa! O kwa gẹ Chileke l'onwiya bụ onye gbaru g'e gude ire iya eka bụ g'iphe, anyi epfu gbaru g'e gude iya eka lẹ Ee anyi bụ Ee; Waawa anyi bụru Waawa. ¹⁹Lẹ Jizosu Kéreshi ono, bụ Nwa Chileke ono, Sayilasu pfuru unu opfu iya ono; Timoti pfuaru iya unu ono; mbedula l'ishi onwomu pfuaru iya unu ono ta abükwa egube onye asuje Ee l'iphe, uche iya sụru Waawaa. O chikwaa iphe, o bụ bụ lẹ Kéreshi ono -súwaa Ee be o bụ Ee. ²⁰O ya bụ lẹ Chileke shi l'ehu Kéreshi ono emeebekota iphemiphe, yébe Chileke kweru ukwe iya. Noo g'o gude anyi nođu eshije iya l'eka sụ "Amenu"; g'ee-shi nno kwabẹ Chileke ùbvù. ²¹O Chileke meru g'onye l'unu shi l'eka Kéreshi pfuru pfushia ike; témé o bükwaru iya pho hotaru anyi. ²²O meru anyi iphe-ohubama, egoshi l'anyi bụ ndu nkiya bya eworu Unme-dụ-Nṣo nkiya ye l'obu anyi gude goshi iphe ono, o kweru anyi ukwe iya l'oo-mechaa meeru anyi ono.

²³O Chileke ono be bụ ekebe mu. Mbụ; g'o mekwaa mu g'o dụ iya ree mè o -bụdu ire-lanu be mu epfu-a: Iphe, kparu iphe, mu haru abyaa

Korentu buekwapho ḡe mu ata abaduru unu mba shii. ²⁴ Anyi te emekwa g'anyi tubujeru unu iphe, unu e-kweta; eshinu unu pfu-shiru ike l'ekwe-kwe, unu kweru k̄ Kéreshi. Q chia iphe, anyi shiberu ite iya bu g'anyi tuko atuko mee g'ehu kabaa unu atso-shi uteso ike.

2 ¹Noo g'o gude mu gude obu mu g'o ha su le mu ta abyaeu ndu-unu; bya unu akpatsu aphu ozo. ²Le teke o bu le mu kpatsuharu unu aphu ozo; ?buhunu onye a-nodu emehunu g'ehu tsaje mu uteso? ?Buhukwapho ndu ono, mu kpatsuru aphu-a? ³Noo g'o gude mu dee iphe ono, mu deru ono; g'o to bu ome mu byaru; me ndu gege eme g'ehu tsao mu uteso agbe kpatsuahaa mu aphu. Liphe, doru mu enya bu l'unu -mewaa g'ehu tsao mu be ehu a-tsolahakwapho unubedua uteso. ⁴Teke mu ede ekwo ono be o shikwa atsu mu l'ehu k'ophu ehu eshidu bürü mu ehu; mbu-a; aphu jikwaru mu obu; mu nodu ehubu enyamini ede iya. Mu te edekwaru iya ge mu kpatsu unu aphu. Q chikwaa iphe, mu gude dee ya bu g'oburu iphe, e-me g'unu maru le mu yenükaru unu obu.

Aguru onye a hùrù ahùhù nvu

⁵O -büru l'o dürü g'unu ha onye mewaru onye ozo egube iphe, aphu ono; unu makwaru l'o to bukwa mu be o meru iya; o kwa unubedua g'unu ha be oome iphe, aphu obu. Ole mu tee jedu iya ro epfunuka. Qo 'epho iphe, mu epfu bu l'o ghuduru me o buwari unu g'unu ha be o meru iphe, aphu ono. ⁶Onye ono be mu epfukwa su l'ahùhù ono, unu ka l'otu hua ya ono dukwaa ree; g'a ta huekwa. ⁷Q chia iphe, unu e-me nta-a bu g'unu ghakobe guaru iya nvu dua ya obu; a -nonya o gude agu aphu; obu phefu iya. ⁸Qo ya bu l'iphe, mu arwo unu bu g'unu mee g'o maru l'unu yero iya-a obu. ⁹Liphe, mu shi gude deeru unu ekwo pho bukwa ge mu hñeshikwa unu ama; maru ?unuemeje-a iphemiphe, mu suru g'unu mee. ¹⁰Iphe, bukpoo onye unu guru nvu l'iphe, bukpoo iphe, o mesweru be mbedua l'ishi onwomu guakwaru nvu. Iphemiphe, mu guru nemadzu nvu iya; mbu me o -nwekwaru iphe, mu guru nvu iya; be bukwa l'iswi ehu unu be mu no l'iphu Kéreshi ḡua ya. ¹¹Qo ya bu g'eeshi egube ono ḡboluta Nsetanu g'o to ḡbahaa anyi l'eregede eshinu anyi machaarü iphe, o tuberu ememe majia ya enya.

Teke Polu no le Tirowasu

¹²Su-a; le teke ono, mu jerwuru Tirowasu je asa ozi-oma k̄ Kéreshi ono be mu rwuru je ahuma le Kéreshi mewaru uzo dukpooru mu okpobe adudu ge mu bya ejeru iya ozi. ¹³Ole mu rwuru ophu ehu ebvukpodaaru mu ebvuru; kele mu rwuru; ophu mu ahumaduru nwanna anyi, bu Tayitoshu l'eka ono. Töbudu iya bu; mu paru pha ha; o bürü mu eje Masedoniya.

Etso Kéreshi gbø ogboo

¹⁴Mu asu Chileke l'o du ike; yebedu, shiwa l'iphe ono, Kéreshi meru ono; eduphe anyi; anyi nodu Kéreshi l'eka agbo ogboo; k'ophu bu

ékameka, anyi jeru eeshi l'ehu anyi maru onye yébe Chileke bụ; waa k'ophu ozi-oma ono a-vó ekameka pfurupfuru g'iphe, mkpo iya eshi kwéekweekwee. ¹⁵Liphu Chileke bę anyi dū gę mkpo ozi-oma ono, eshi kwéekweekwee l'ehu ndu a dzotaru; mę l'ehu ndu ala l'iswi ono. ¹⁶Ło dürü ndu ophu mkpo ozi-oma ono atagbu l'epho; ḥ dürü ndu ophu o meru g'ephe nödu ndzü. Qo ya bụ; ?bụ onye sru eje egube ozi, dū nno? ¹⁷Anyibedua ta arwütoshikwa ozi-oma ono arwütoshi gę ikpoto ndu ozo eme iya. Anyibedua, Chileke ziru-a egudejekwa obu iphóró epfu opfu ono l'iphu iya, bụ iya bụ iphe, gbaru ndu ejeru Kéreshi ozi.

3 ¹?O dū unu g'anyi watawaru aja onwanyi ajaja ozo tō? ?Bụ g'e dee ekwo l'anyi bụ ndu ire-lanu nü anyi g'anyi nü unu gę ndu ozo anuje unu? Tōo ?Bụ g'anyi sụ g'unu nü anyi ekwo, legoshi l'anyi bụ ndu ire-lanu g'anyi paru gę ndu ozo apajeru? ²O kwa unubedua l'onwunu bụ ekwo, e deru nü anyi. Ekwo k'ono bę e deru ye anyi l'okpoma g'onyemonye guje g'o doo ya enya. ³O bùwaa g'unu goshije l'umu bụ ekwo ophu Kéreshi deru nü anyi g'anyi pajeru. Ekwo obu ta abudu mini-ekwo bę e gude dee ya. Iphe, e gude dee ya bụ Unme, shi l'eka ke Chileke; mbukwa Chileke ophu dzü ndzü. Ophu eka e deru iya abudu lę mkpuma, dū g'okwekpu; eka e deru iya bụ l'obu nemadzü.

⁴Iphe, anyi gude epfu nno bụ lę Kéreshi mewaru anyi g'anyi gudeje ire Chileke eka. ⁵Iphe, mu epfu-a ta abukwa l'o nweru ike, dū anyi l'ehu, bụ ike, anyi e-gude epfu l'anyi sru eme egube iphe ono. Ike, anyi nweru bukwa Chileke bę o shi l'eka; ⁶yébedua, bụ iya meru anyi sru eme g'a maru l'anyi bụ ndu ejeru Ogbandzu ḥphúú ono ozi. Q tō bukwa eke-mu ophu e deru l'ekwo bę oonuje anyi nta-a. Q kwa Unme-dū-Nsø nkiya bę oonuje anyi. Lekemu ophu e deru l'ekwo egbukwa ebugbugu; obenu lę Unme Chileke l'anuje ndzü.

⁷Sü-a; o bùru l'ekemu mgbu-ɔnwu ono e deru kaa ya akaka lę mkpuma, dū bachibachi ono bę gburu nwíinwii; k'ophu bụ lę ɔnwu Izurelu ta adudu ike lee Mósisu enya l'iphu; mbu ogbu nwíinwii ophu e-mechaa phukashihu nü; ⁸buchia ozi Unme-dū-Nsø eje taa kabadaa adu akpabiri? ⁹Teke o bụ l'ozı, nmaru ikpe-ɔnwu ono dū-be akpabiri egube ono bę ozi k'apfubekoto ono a-kabakwanu adu akpabiri. ¹⁰Qo ya bụ; l'e -pfuje iya epfupfu; mu asu l'ogbu-nwíinwii ophu uzo mbu pho gude ta aduedu iphe, o bụ l'eka ogbu-nwíinwii kę nta-a no. Ogbu-nwíinwii kę nta-a ono bụ ogbu-nwíinwii, nyiberu anyibe. ¹¹Lę teke o bụ l'iphe ono, l'e-mechaa phukashihu nü ono dū-be akpabiri egube ono bę ophu a-duwaro adudu a-kabakwanu adu akpabiri.

¹²Qo ya bụ l'e -shinu enya anyi dū l'egube iphe ono bę anyi apfushi-je ike asa kpaa kpaa. ¹³Anyi te emedu gę Mósisu, jeru je achita ekwa phuchia iphu gę ndu Izurelu ta ahuma iya iphu g'ogbu-nwíinwii ono chi-huada. ¹⁴Ebe o bukwa l'ephe ta ahumaduru iya; Chileke kwechikwaru

phē phō enya; kēle oobujeru ephe -nōdu agūkpoo ēkwo ogbandzu k'akahū ono; mbukwa jasū ntanū-a; oodu g'e gude egube ēkwa ono phuchikwaa phē phō iphu g'ephe ta amaru iphe, ephe agū. Oo 'epho atugba onwonye lē Kéreshi kpurumu l'a-phūfu ēkwa ono. ¹⁵Mbū-a; oobujeru teke ephe agū ēkwo ekemu Mósisu ono; mbukwa byasū nta-a; egube ēkwa onoya aphūchie phē phō egomunggo. ¹⁶Ole o kwaag'ekwo-opfu Chileke pfuru kē Mósisu bū g'oo-dū ndu Ízurelū; l'ekwo-opfu Chileke pfukwaru kē Mósisu sū: "Oobujeru teke o ghawarū Nnajjuphu iphu; ēkwa ono aphūfu." ¹⁷Oo Nnajjuphu ono bū Unme-dū-Nsō ono. O būru l'eka Unme-du-Nsō ono bē ato l'egbu shi. ¹⁸Anyibe ndu ono g'anyi ha bū ndu adūdu iphe, phuchiru anyi iphu; anyi nōdu ele ogbu-nwīinwii kē Chileke ono enya g'onye ele enya l'onyo; o gbanwee anyi; anyi dū g'o dū; mbū shi l'ogbu nwīinwii kabā egbu nwīinwii. Onye o shi l'eka būru Nnajjuphu ono, bū Unme-dū-Nsō.

Ęku, nō l'ite-ürüwa

4 ¹Oo ya bū; l'eshinu Chileke phūru anyi obu-imemini bya eworu ozi ono ye anyi l'eka bē ike ta abyakwa abvū anyi l'ozī ono. ²Iphe, anyi jīkaru bū iphemiphe, bū iphe-iphere; mbū iphe, eeme lē mpya. Anyi te emedu iphe eregede; ophu anyi agwadu opfu Chileke ngwaragwa. Iphe, anyi emejechia bū l'anyi epfue okpobe-opfu ono tūa ya jala. Anyi anodu je l'iphu Chileke eme egube ono g'onyeemonye egude nno shi l'obu iya maru ndu anyi bū. ³Lē teke o bū l'ozī-oma ono, anyi ezi ono bū iphe, e gude iphe kwechia ekwechi; o kwa l'enya ndu ala l'iswi bē e kwechiru iya iphe obu. ⁴Lē Obutuswe, bū iya bū ishi kē ndu mgboko-a bē woakwaru ēka pyichia ndu bū ekwegekwe l'egomunggo g'o mee k'ophu ephe taa hūmadu iphóró, shi l'ozī-oma ono, echiru phē swacha swacha ono. Iphóró ono egoshi ogbu-nwīinwii kē Kéreshi. O būru lē Kéreshi ono bē a hūmaru Chileke l'onwiya. ⁵Oo ya bū; l'ō tō bükwa onwanyi bē anyi anodu je epfu g'a maru. O kwa Kéreshi Jizosu, bū Nnajjuphu anyi ono. Anyibedua l'ishi onwanyi buekwapho ndu ejeru unu ozi l'iswi ęhu Jizosu. ⁶O kwa Chileke ono, suru g'iphóró shi l'ochii nwua phoo ono buekwapho Chileke, meru g'iphóró iya nwukwaapho phoo l'ime obu anyi. Oo ya bū g'e ndiphe, amaru odata-biribiri kē Chileke; mbū odata-biribiri, shi l'iphu Kéreshi egbu nwīinwii.

⁷Sū-a; anyi dūekwapho g'ite, e gude ürüwa kpua, Chileke woru iphe ono, ereshi ire ike ono, bū iya bū iphóró iya ono woru dē. Iphe, o gude dē ya nno bū g'a hūma l'ike iya ono, nyiberu anyibe ono te eshidu anyi l'eka; l'ō yebeda bē o shi l'eka. ⁸Aanodu je akpa anyi ęhu tekenteke l'ekameka; ole o tō bükwanu l'aakpapyaje anyi ishi. A -nonyaa iphe, aharu atsū anyi l'ęhu k'ophu anyi taa majeeduru iphe, anyi e-me; ole okpoma eshihuejela anyi ike. ⁹Eemeje anyi ewere; ole Chileke te ebuha-jékwanu anyi ęka. E chitsuje anyi; ole e te echigbijekwanu anyi echigbu.

¹⁰ Mbóku-mbóku bę anyi ejeje iphe-éhuka ono, Kéreshi jeru teke ono, qobya anwuhu ono. Qo ya bükwapho g'aa-húma ndzú, shi l'eka Jizosu l'ehu anyi. ¹¹ Q to dükwa tekenteke anyibe ndu ophu dzú ndzú ta atso-ge-jeduru atso-geru l'önü önü; l'opfu éhu Jizosu; g'aa-húma ndzú, shi l'eka Jizosu, dü anyi l'ehu owa-a, a-nwúhu anwúhu-a. ¹² Qo ya bü l'önü swiru anyi; ndzú swikwanuru unu.

¹³ Şu-a; l'ékwo-opfu Chileke bę e dekwaru sụ: "Mu kweru kę Chileke. Q bürü iphe ono meru g'o gude mu nödu epfu opfu iya." Q bürü l'anyi kweru kę Chileke egube ono meru g'o gude anyi nödu epfukwapho opfu iya.

¹⁴ Ishi iya bü l'anyi maru lę Chileke ono, meru gę Nnajuphu, bü Jizosu shi l'önü tetä dzürü ndzú ono l'e-mekwapho g'anyi shi l'önü tetä dzürü ndzú opfu l'anyi lę Jizosu tüğbaru bürü nanu; l'ögbe teke ono tuko anyi l'unu duta bya edobe l'iphu iya. ¹⁵ Iphemiphe ono bükota l'opfu éhu unu. Qo ya bü g'eze-iphe-oma kę Chileke akabaa erwu ndu dü igwerigwe eka. Eze-iphe-oma ono emee g'a dü igwe kabaa ekele Chileke ekele; shikwapho nno kwabé iya übvù.

¹⁶ Qo ya bü l'ike ta abyakpoda abvü anyi lozi ono. A makwaru-a l'ehu anyi libahuaru alibahu teme ə nödu abyawaa anwúhu; obenu lę ndzú ono, Chileke nüru anyi ono bę qonoduje eme mbóku-mbóku g'o dü əphúú əphúú. ¹⁷ Temé iphe-éhuka, anyi eje-a, dü nwanphe-a; teme ophu ə dü-du g'oo-no-beru-a; l'e-mechakwaa setarü anyi übvù, a-dü shi; mbü übvù ophu nyiberu anyibe k'ophu aamadü g'aatü onu iya; teme ophu ə bvüdu abvübüvü. ¹⁸ Iphe, anyi chiru upfu ye ta abükwa l'iphe, eele l'enya; ə chikwa l'iphe, enya ta ahümaduru. L'iphe, enya l'ele ta adükwa eka qonobejeru; obenu l'ophu a ta ahümadu l'enya l'a-no ojejoje.

Unuphu, anyi e-buru l'imigwe

5 ¹ Anyi maru lę teke a phokataru nwa mkpu owa-a, anyi bu l'eliphe-a; bę anyi nweru-a unuphu ozo, Chileke kwaru anyi. Ulo k'ono ta abudu eka bę e gude kpua ya. Qo bü ulo ophu anyi a-no ojejoje l'imigwe. ² Şu-a; anyi a-nojeekwapho atsü pfüu lę mgboko-a jasü g'anyi a-no-be-ru. Iphe, egü iya agü anyi bükwa teke Chileke e-me anyi ewota ogwéhu əphúú ono, Chileke e-shi l'imigwe nü anyi ono yee g'uwe. ³ Qo ya bü; anyi -yewaa ogwéhu əphúú ono g'uwe; anyi taa duedu g'anyi gba éhu oto. ⁴ Lę teke anyi nokwadu l'ime ogwéhu owa-a, anyi nweru nta-a bę anyi atskwa pfüu g'anyi vu ivu-erwa; ophu ə dükwanu anyi g'a sụ l'anyi tögboru ogwéhu owa-a, anyi nweru nta-a. Iphe, egü iya gbé agü anyi bü g'a gbé yepyabefua anyi ogwéhu əphúú ono l'eli iya. Qo ya bü g'ogwéhu ono eshi egube ono lwee owa-a, e-mechaa nwúhu anwúhu-a. ⁵ Q kwa Chileke l'onwiya bü onye eme ire l'ehu anyi g'eeshi g'ehu anyi eyee ogwéhu əphúú ono g'uwe; kęle ə nüru anyi Unme-dü-Nsö gude goshi anyi iphe ono, o kweru ukwe l'oo-me ono.

⁶O iphe ono meru g'o gude obu nōdu eshihuje anyi ike tekenteke kpoo. Iphe, anyi maru bu lē teke anyi nō ndzū eme ēhu anyi ēhu anyi bē anyi ta anōdu Nnajiuphu l'ēka. ⁷Iphe, anyi gude buru bükwa l'anyi kwe-tarū l'ēbe abu l'anyi hūmaru l'enya. ⁸Obenu lē mbēdúa epfu sū l'obu te etedu anyi ophe; tēme o nōdu ehe anyi ihee aparu ogwehu ọwa-a haa; je g'anyi lē Nnajiuphu buwarūro eburu. ⁹Qo ya bu l'iphe, anyi ese akanya iya bu g'anyi meje iphe, dū iya ree; mē anyi nō l'ibe iya; mē anyi nō lē mgboko-a. ¹⁰Lē g'anyi hakotakpoo; byafutajekwa bya apfūru l'iphu Kéreshi mē o -byaephō ekpe ikpe. Qo ya bu; g'onyenonu a-nata iphe, rwuberu iya nū; m'ọ bu k'omā-o; m'ọ bu ejio iya-o; onyenonu anata ugwo iphe, o meru teke o nō ndzū lē mgboko-a.

Eshi l'ēka Kéreshi eshita Chileke owanyà

¹¹Q kwa l'oo l'anyi anōduje atsū Nnajiuphu ebvu opfu l'anyi maru l'oo ya e-kpe ikpe ono meru g'o gude anyi nōdu anōduje eme g'anyi pfuta ndiphe yero iya. Obenu l'oo Chileke makotaru g'anyi gbaru; tēme o dū-kwa mu pho g'unubēdua l'onwunu makwaruphō anyi l'obu unu. ¹²Anyi te etukwa onwanyi epha l'iphu unu ozo; o chia iphe, anyi eme bu g'anyi goshi unu iphe, unu a-zobe ọkpa gude anyi eku onwunu; o ya bu g'unu a-majeru onu, unu e-yeru ndu ono, egudeje g'ephe gbaru l'eli ēhu aba abaa; hakwaa g'ephe gbaru l'ime obu phē ono. ¹³Q -bükpooru nū l'oo egomunggo swehuru anyi bē iphe, anyi epfu bükwa Chileke bē anyi epfudoru iya. Teke o bu l'egomunggo anyi dua nhamunha bükwa-a l'opfu ēhu unu bē o bu. ¹⁴L'iphe, bu iya emeje anyi eme g'anyi eme-a bükwa eye obu ophu Kéreshi yero anyi. Kēle iphe, kwatakpooru doo anyi enya ọkpobe edodo bu l'oo onye lanu nwūhuru l'iswi ēhu oha. Qo ya bu l'oo oha nwūhuru. ¹⁵Q nwūhu-chiru oha l'ophu. Qo ya bu gē ndu nō ndzū ta adzūheru ndzū ono dzū-doru iya onwophē. O chia g'ephe dzūru ndzū dzū-doru iya onye onoya, nwūhu-chiru phē onwu; e mechaa o shi l'onwu teta dzūru ndzū ono.

¹⁶Sụ-a; eshi nta-a bē o to duekwa onye anyi elekwdadu enya, ndiphe ele amadụ; tēme anyi amaru g'onye obu gbaru. Anyi -shi elejekpōonu Kéreshi enya, ndiphe eleje amadụ maru g'o gbaru; nta-a bē anyi te elehekwa iya egube ono. ¹⁷Qo ya bu l'onyemonye, nō l'ime Kéreshi būwaa onye e meru k'ophūú. Akahụ iphe bvūakwaru; iphemiphe būwari iphe ọphūú! ¹⁸Iphemiphe-a bükota Chileke bē o shi l'ēka. Chileke shikwanu Kéreshi l'ēka mee g'anyi l'iya doshia; bya eworu ozi k'edoshi opfu ono ye anyi l'ēka. ¹⁹Qo ya bu lē Chileke shi Kéreshi l'ēka edoshi opfu dūru yee ndiphe mgburugburu; ophu oqogukoeduru phē iphe-eji, ephe anōduje eme iya. Tēme o yekwaaphō anyi ozi k'edoshi opfu ono l'ēka.

²⁰Qo ya bu l'anyi bu ndu nō-chiru Kéreshi. Chileke gbē anyi l'ēka arwō ndiphe arwɔrwo. Anyi nō-chiru Kéreshi arwō unu sū: unu kwe g'e doshia

opfu, duru unu lę Chileke. ²¹Kele Chileke meru iya o vuta iphe-eji anyi l'ophu l'ębe abụ l'o mejeru iphe-eji; k'ophu anyi e-shi iya l'ęka tuko bya aburu ndu pfuberekoto gę Chileke.

6 ¹O ya bụ l'anyịbe ndu anyi lę Chileke gba mgba eje ozi-a; l'arwo-kwa unu arwɔrwo sụ g'unu ta anatakwa eze-iphe-ọma kę Chileke-a mee ya g'o bürü ola-liswi. ²Lọ sükwaru:

“Teke ọ gbaru l'angabę nchi
bę mu ngabęru ngu
nchi.

O rwua l'eswe ndzota;
mu dzoo ngu.”^a

Gę mu kakwaru unu; ọ kwa nta bụ eswe eze-iphe-ọma kę Chileke. O kwa ntanụ bụ eswe ndzota.

Iphe-ehuka, Polu eje

³O to dükwa onye ọ dụ anyi g'a sụ l'o pfutoshiru ozi, anyi eje. O bürü iphe ono meru g'o gude anyi nodu eme g'o to dụ onye umere anyi a-gbę bürü ụpfu dụ iya l'okpa. ⁴O chia iphe, anyi emejechia bụ l'anyi egudeje iphemiphe, byapfutaru anyi egoshi l'anyi ejeru Chileke ozi. Anyi ataję nshi mę iphe-ehuka -byapfuta anyi; ozoo mę oke mkpa -byaru anyi; ozoo mę a -nodu akpa anyi ehu. ⁵Eechi anyi iphe; bya atụ anyi mkporo; bya eyeru anyi mkpaka. Anyi ejegbu onwanyi l'ozı; ebe anyi edobejedu ishi l'oshi; anyi nodu akwa egwu. ⁶Ntucha ta adükwa lę ndzụ anyi; iphe nodu edoje anyi ẹnya; anyi nodu atajeru iphe nshi; nweru obu ọma; nodu l'ekpa Unme-dụ-Nso; nweru n-yemobu ọphu abụdu l'eli-onu; ⁷epfu ire-lanụ; nodu l'ike kę Chileke chiru ngwogu k'apfubekoto l'ekutara mę l'ekicha; ⁸mę a -nodu akwabę anyi übvü; ozoo l'akwa anyi eswe; mę a -nodu epfu l'anyi eme eji; ozoo l'epfu l'anyi eme ree; eeme anyi g'anyi bụ ndu erekede; obenu l'anyi bụ ndu ire-lanụ; ⁹eeme anyi gę ndu amadụ amama; obenu l'a makwanụru anyi rengurengu; gę ndu anwụhu anwụhu; ole anyi dzükwanu ndzụ; gę ndu echichachi; ole e te echibukwanu anyi echigbu; ¹⁰gę ndu agụ aphụ; ole anyi anodujeele-a ete ęswa tekenteke; gę ndu ulkpa; ole anyi meru ikpoto ndu nemadzụ ephe nweru iphe; gę ndu adudu iphe, ephe nweru; ole anyi tükorus iphemiphe, nweru.

¹¹Sụ-a; unubę ndu Korentu; anyi togboakwaru unu iphemiphe ęba; anyi bya eghebewarу unu okpoma anyi onu. ¹²Anyi te ewofukwaru unu obu; ọ chikwa unubędúa wofuru anyi obu. ¹³Sụ-a; unu gheberu anyi obu unu onu g'anyi gheberu unu obu k'anyi-a. Nta bę mu epfuakwaru unu opfu, nna epfujeru ụnwu iya.

Ezechuru iphe, adudu Chileke ree

¹⁴Unu lę ndu ekwedu kę Chileke ta atüğbakwa bürü nanu. Kele-a; ?bụ gunu bę apfubekoto yélé eme ęjo-ememe gude bürü nanu? ?Denu

^a 6:2 Gunaaz Azá 49:8.

g'iphóró yele ochii e-shi dogba ęhu? ¹⁵Kéreshi yee Obutuswe ta ayíkwa chia idzù agbaru mgba mee iphe lanu. Oo ya bu; ?buhunu gunu be onye kweru ke Chileke yee onye ekwedu ke Chileke gba mgba? ¹⁶Su-a; ?de-nu g'eeshi wota eze-uló Chileke yee ulo-nshi dogbabé? O kwa anyi bu eze-uló Chileke; mbu Chileke ɔphu no ndzu. Le Chileke pfukwaru iya l'onwiya su:

“Mu e-buru eburu l'ime
phé tsojeru phé eje
ekameka, ephe eje.
Mu aburu Chileke,
doberu phé nu;
ephe aburu ndibe mu.”^b

¹⁷Noo g'o gude Chileke pfukwaapho su:

“Unu hofta onwunu l'echilabó
phé bya anodu iche.
Unu te eyejekwa eka l'iphe,
aaso nso gé mu
anatakwanu unu.”^c

¹⁸Oo ya bu gé mu aburu nna
unu;
unu aburu ụnwu mu
unwoke me ụnwu mu
ụnwanyi.”^d

Nokwa iphe, Nnajuphu, bu Okalibe-Kakota-Ike eepfu.

7 ¹Su-a; ndu mu; eshinu Chileke kweru anyi ukwe-iphe du egube-a; g'anyi safukotanu onwanyi iphe, bükpoo iphe, emerwu ogwéhu bya emerwu obu nemadzú. G'anyi tsuje Chileke ebvu; g'anyi kukebeje ęhu búru ndu dobekotaru onwanyi iche k'ophu anyi a-bükotaru ke Chileke okpobe aburu; meje iphe, o suru g'anyi meje.

Ęhu-ütso Polu

²Unu menaa g'anyi maru l'anyi dükqwadua unu l'obu. O to dükwa g'unu ha onye anyi mesweru; ɔphu o dükwa onye anyi dephuru; ɔphu o du-kwapho onye anyi gudeje ęgho mee iphe, apfuduru-oto. ³Iphe, mu epfua ta abükwa le mu agbarwushi unu agbarwushi eshinu mu pfuhawaru su l'unu dükwa anyi l'obu shii. Anyi l'unu bu nanu; me anyi dzu ndzu-o; me anyi nwuhuru anwuhu-o. ⁴Mu anoduje asa kpaa kpaa l'opfu ęhu unu; mu nođu egudeje unu aba l'abaa. Anyi no le mkpaméhu; ole unu adujekwanu mu obu; teme ęhu nođu atsoje mu ntumatu me mu -nyata unu.

^b 6:16 Gunaa Uke 26:12; Jier 32:38; Ezek 37:27. ^c 6:17 Gunaa Azá 52:11; Ezek 20:34,41.

^d 6:18 Gunaa 2Sám 7:14; 2Sám 7:8.

⁵L'anyi batakwaru Masedoniya; ophu ęhu ebvubađuru anyi ebvuru. A nođu emeephō anyi mkpawere l'ékameka. Opfu dū l'etezi; ndzū-agūgu dū l'ime-ulo.

⁶Obenu lē Chileke, bu onye aduje onye aphū tsoru obu bē gudewaa abyabya, Tayitosu byaru gude dūa anyi obu. ⁷Ophu o būdua abyabya, o byaru kpuru-mu; edo, o dokpođdaru anyi g'unu gude dūa ya obu yichakwapho l'iphe, dūru anyibedua obu. O pfuru anyi sū l'ogogushi unu egū ike ge mu l'unu hūma; l'unu agū aphū ɔkpobe agūgu k'iphe, unu meru; teme l'unu agbajeru mu ɔdzori shii. Onoya bē mekpooru mu ęhu kabakpoo mu atsō үtso nta-a.

⁸Lo betakpoonu ękwo-ozi-a, mu deru-a nođu eme g'aphū ji unu obu; mu ta atakwa onwomu ęta lē mu deru iya. Teke mu gege ata onwomu ęta bükwa teke mu hūmaru lē mu gude iya mee g'aphū ji unu obu; obetaru o buerupho kē nwa teke ono. ⁹Obenu lē nta-a bē ęhu atsowaa mu үtso. Ehu-үtso mu ta abükwa l'qo lē mu meru aphū ji unu obu. Ehu-үtso mu bükwa l'aphū ono meru izimanu iphe-eji unu lwa unu azu. Aphū k'ono bükwa aphū ophu meru g'unu mee iphe, dū Chileke ree. Qo ya bu l'qo tō dudu iphe, anyi mekataru unu. ¹⁰Kele nggumaphu ophu dū Chileke ree emeje g'izimanu lwa nemadzū azu g'adzoo ya; ophu atadu onwonye ęta iya k'ono. O bekwanu lē nggumaphu k'ünwu-eliphe l'egbu ebugbugu. ¹¹Unu hūmaanaro iphe aphū ono, dū Chileke ree ono meru. Unu hūmaanaro g'unu yeberu ęhu l'eme g'a maru l'unu pfüberekoto l'iphu Chileke. Unu hūmanu g'iphe, meru nū nwü-beru unu ǫku l'ęhu. Sū-a; unu hūmanu g'unu atsübe ebvu iphe e-menu. Unu hūmaru g'ogogube unu egū g'unu hūma mu; unu hūmaru g'oolwube unu l'obu g'unu gbaaru mu ɔdzori. Unu hūmaru g'o dū-be unu g'unu hūa onye ono, mesweru nū ono ahùhù. Lime iphemiphe ono bē unu goshiru l'qo tō dudu ęka o deru unu.

¹²Qo ya bu l'ededē, mu deru ękwo-ozi ono ta akwatakwā būru k'iswi ęhu onye ophu mesweru nū; ozoo k'iswi onye ophu o mesweru. Iphe, mu gude dee ya bükwa g'o mee g'unu maru g'unu agbaberu anyi ɔdzori l'iphu Chileke. ¹³Noo ya bu l'qodu nū pho anyi obu.

A -gufukpooro adu obu ophu unu dūru anyi; ęhu kabakpooro anyi lē Tayitosu үtso l'unu tükoru g'unu ha mee ya ęhu bvuru iya ebvuru. ¹⁴Lē mu tükwaru Tayitosu ǫnu unu; gude unu aba l'abaa; e mecha; o buerupho ge mu pfuru bu g'o dū; ophu unu emeduru mu iphe-iphere. Qo tō dudu teke anyi ete epfujeduru unu iphe, bu ɔkpobe-opfu. Nokwapho g'iphe, anyi pfuru Tayitosu k'ęhu unu tükoru būru eviya. ¹⁵O būru iya meru g'o gude o nođu akajebaa unu eyeshi obu ike mē q'-nyata l'unu g'unu ha atükkoje eme iphe, mu suru g'unu mee; waa mē q'-nyata g'unu gude ndzū-agūgu gude ayo ǫshi k'anonyakwaa unu mee iphe, adudu iya ree; unu gude egube ono meshiaru iya l'ibe unu. ¹⁶Nta-a bē ęhu atsökpo mu atsöshi mu iya ike lē mu gude ire unu ęka ɔkpobe egude l'iphemiphe.

Gé ndu kē Kéreshi a-nuje iphe

8 ¹Iphe, anyi eme g'unu maru; үnwunna mu; bu k'eze-iphe-oma, Chileke meshiru lē Chiöchi, nogbaa lē Masedoniya. ²Kele mkpamehū,

a kparụ phē huru phē ama hushia phē iya ike. Ole ehu tsoleru phē-a tsoshia phē iya ike teke ono; k'ophu ẹphe saru ẹka sagharu iya ẹka l'anụ Chileke iphe; l'ebé abu l'ephe nweru iphe ilile. ³Gé mu e-pfubeeru iya phō bụ l'ephe nñru g'eká ha phē; bya anukwapho nughata egube ono. Ephe tukpooru obu phē onyo ⁴rwoo anyi rwoshia anyi ike sụ g'anyi kwerø g'ephe lē ndu kē Kéreshi ozo gbaru mgbá nuje iphe, g'e gude gbaaru ndu-nso mkpu. ⁵Ephe meberu iphe ono g'anyi ari-vujeduru l'egomunggo. Ephe vukpoadaru ụzo gbeshi bya eworu onwophé ye Nnajíuphu l'eká; teme ephe gbeshi bya eworu onwophé yehukwapho anyi l'eká, bụ iya bụ g'o dù Chileke ree. ⁶Noo g'o shitaru anyi rwó Tayitós; yébedua, bụ iya gbu-beru ishi eje ozi ono; sụ iya g'o mekpoekwapho iphe, oome; g'o yekwaru unu ẹka g'unu jefufu ozi ono, unu eje ono l'ishi; mbu ozi ono, unu eje k'ezé-iphe-oma ono. ⁷Iphemiphe, unu nweru bē unu nwekwárụ nwégharu iya ẹka; mbu l'unu kwetarú kwégharu iya ẹka; pfua opfu Chileke pfugharu iya ẹka; maru kē Chileke magharu iya ẹka; bya ekukebe ehu eye ẹka; bya eyekwaapho anyi obu yeshia ya ike. Oo ya bụ g'unu nukwapho iphe nugharu iya ẹka g'e gude jee ozi k'eme iphe-oma ono.

⁸Iphe, mu epfua ta abükwa l'oo anmakobe; mu nōdu anmakobe iya unu. Oo iphe, mu eme bụ gē mu goshi unu g'ogoo-be ndu ozo egu eye ẹka; shi egube ono mee unu g'unu goshi l'eye obu ophu unu yeru bụa okpobe eye obu. ⁹Kéle unubédúa mahukwarupho eze-iphe-oma, shi l'eká Nnajíuphu anyi, bụ Jizosu Kéreshi; l'a makwarú-a lē Kéreshi nweru iphe shii; obenu l'o wolérú-a onwiya mee onye ükpa l'iswi ehu unu. O buru iphe, o meru bụ g'oo-shi l'abúru onye ükpa ono mee g'unu nweru iphe shii.

¹⁰Onu, mu e-ye l'opfu ono bụ l-e-a; o karú unu ree l'unu gbe nta-a me-fufu iphe ono, unu watarú akaphuru ono l'ishi; kele o tó bùdua l'oo unubédúa vu ụzo chìa ìdzù iya; o kwapho unubédúa vu ụzo wata iya ememe. ¹¹Ngwa; unu kukebenu ehu mee ya gbiriri jasú unu emeébe iya. O kwapho g'o phürü unu aphiphü l'ehu teke unu watarú iya ememe bụ g'emefufu iya a-nodu aphü unu l'ehu. G'iphe, unu gude eme iya buekwárupho g'eká beru unu. ¹²Lé teke o bụ l'ogoo ngu agugu anụ Chileke iphe; bē Chileke a-natakwaiphe, i nñru iya okpobe anata. Chileke atuje iphe, onyemonye nñru iya lē g'onye ono nweberu. O tó tükwa iya lē g'onye ono enwedu.

¹³O tó bükwa iphe, mu epfua nta-a bụ l'oo gē mu pata ivu ndu ozo bo-fua unu g'unu vuru; ẹphebedua agbaru ẹka. ¹⁴Obenu l'eshinu unu ka ndu eeje eyeru ẹka ọbu enweru iphe shii kē nwa nta; bē iphe, dù ree bụ g'unu gbatarú phē lē mkpa, dürü phē nü. Teke mkpa dukwanuru unubédúa; ẹphebedua nweru shii ẹphe a-gbatarú unu. Oo ya bụ l'unu ibekéboebo bē eyeru onwunu ẹka enya nhamunha. ¹⁵O n'iya bụ iphe, e deru l'ekwo-opfu Chileke sụ:

“Onye kpotaru shii te
ekpoghaduru iya eka.
Ophu onye kpotaru nwanshii
ekpopeteduru.”^e

Tayitosu yele ndu ẹphe l'iya swị

¹⁶ Anyi ekele Chileke ekele shii kẹ l'o kwapho g'ophu anyi l'obu eyeru unu eka bụ g'ophuhukwapho Tayitosu. ¹⁷ O tọ bjudua l'o nataru arwo-rwo, anyi rworu iya kpurumu; obenu l'ophu iya l'ehu eye eka shii k'ophu o türü obu iya onyo sụ lẹ ya a-byapfutashia unu. ¹⁸ Anyi yekwarupho nwanna anyi nwoke ge yee l'iya swiru. Nwanna anyi ono bụ onye a kwa-takpoo akwabẹ ọkpobe ùbvù l'iphe, bükpo Chiochi lẹ Chiochi. O bụru g'o gude ezi ozi-oma ono. ¹⁹ Teme a -gufukwaro onoya; o kwa Chiochi ge Chiochi ha hotaru iya woru iya ye sụ g'o tsoje anyi je ozi ono, anyi gude agbatarụ ụnwunna anyi ono. Anyi gude ozi ono ekutse Nnajiuphu teme anyi gude iya egoshi l'o dụ anyi g'anyi yeje eka.

²⁰ Anyi tókwaru nwéhu dee ẹnya lẹ mini eme k'ophu o tọo dudu onye a-ta anyi ụta g'anyi gude eme k'iphe-oma ono, nyíberu anyíbe ono, e yeru anyi l'eka ono. ²¹ L'iphe, anyi tüberu ememe bükwa g'anyi meje iphe, dụ ùbvù l'énye; o tọ bükwa ophu dụ ùbvù l'énye Nnajiuphu bẹ anyi e-meje nkinyi iya; obenu g'o bükwarupho iphe, dụ ùbvù l'énye ndiphe.

²² Teme anyi yekwapho nwanna anyi ozo su g'ephe swiru bya. Nwanna anyi k'ono bẹ anyi ahujekwa ama tekenteke maru l'iphe, agu iya nụ bue-pho ge ya e-me eye eka. Nta-a bẹ o kabakpoo ya aphu l'ehu ge ya yeru unu eka; kẹle o gude ire unu eka kẹ b'ama g'e-me iya. ²³ A bya lẹ Tayitosu; mu sụ l'o ya bụ mu onye ẹbo; onye mu l'iya tükorus eje ozi-oma gude eyeru unu eka-a. Ụnwunna anyi ophuu, ẹphe l'iya swị-a bükwanu ndu ophu nọ-chiru ẹnya Chiochi lẹ Chiochi teme ẹphe bụru ndu ekutse Kéreshi. ²⁴ Unu goshikwa ẹphebedua waa Chiochi l'ophu l'unu yeru anyi obu ọkpobe eyeye; teme l'aba, mu egudeje unu aba bụ-a l'o rwuberu iya.

Eme iphe-oma

9 ¹Mu te ejeeduro unu ederu ẹkwo k'iche k'iphe, unu a-nụ ndu-nṣo, nọ lẹ Jierúsalemu. ²L'o doru mu ẹnya l'oogua unu egwu eye eka; mu gudewaa unu aba l'abaa l'iphu ndu Masedoniya. L'unube ụnwunna anyi, nọ lẹ Akaya kwakóbeakwaruro k'eye eka e -shi k'akaphu. Laphuphu, ophu unu l'ehu k'eye eka ono kpatsuwaru ndu dụ igwerigwe. ³Iphe, kparu iphe, mu suru g'ụnwunna-a bya bụ g'aba ono, anyi gude unu aba ono ta abụ iphe-mmanụ. O bụ-chia g'o dụ ge mu pfuru sụ l'unu kwakobewaru eye eka. ⁴Odumeka; o -bụru lẹ mu lẹ ndu Masedoniya haru swiru bya; anyi bya ahuma l'o tọ dudu

^e 8:15 Gunaaw Awu 16:18.

g'unu kwakōberu; o kwa iya bù l'iphere aburu k'anyi; kele mu suwaru l'unu kwakōbewaru ree; o bùruro unu bẹ iphere k'unu a-kabaa shii. ⁵Noo g'o gude mu sụ l'o dụ ree g'ünwunna-a vuru mu ụzo byaadaa ibe unu bya evuru ụzo kwakōbe iphe ono, unu kweru ukwe anụnu ono. Oo ya bù g'aamaru l'unu gude obu unu g'ọ ha anụ iya; l'a ta atüpfbuduru iya unu atüpfbube.

Eme omeluko

⁶Iphe, unu a-nyatajẹephō bù l'onye emebeduru iphe, ha shii l'alị ta akpatajekwa iphe, ha shii. Onye mebekwanụru iphe, ha shii l'alị bẹ akpatajẹ iphe, ha shii. ⁷G'onyenonu nüephō g'obu iya sụru g'ọ nụ. G'ọ to dükwa onye a-nụ ọphu ọogbe bùru; o -nucha ya l'o taahaa onwiya ụta; ọphu o dükwa onye anodu anụ iya g'ọ bù ụtu, o tufutaje; kele o kwa onye gude ẹhu-utso anụ bẹ Chileke yero obu. ⁸Ozo bùru lẹ Chileke sükwaru emeru unu eze-iphe-ọma mee k'etsutsu iya; k'ophu unu e-nwekötajeru iphemiphe, bù iphe, mkpa iya dàru unu; unu abyakwapho enweru iphe nwegharu iya eka k'ophu unu e-gude iya eme iphe, bù iphe-ọma. ⁹Oo ya bù iphe, e deru l'ékwo-opfu Chileke sụ:

“Qosaje obu iya asasa nụ ndu
ükpa iphe;
apfubekoto nkiya ananje
jasụ l'ojejoje.”^f

¹⁰Oo Chileke, bù iya anuje onye akọ opfu iphe, oomebeje l'opfu iya; bya anuje iya nri sụ g'o ria-a; bẹ bùkwapho onye a-nụ unu akpuru-iphe, mkpa iya dàru unu; unu akọ. O bùru iya bù onye e-me g'iphe, unu meberu l'alị mehu emehu k'ophu unu a-kabaa enwenwe; gude iya kabaa eme iphe-ọma ono, unu eme ono. ¹¹Chileke ono e-me unu g'unu nweru iphe ọkpobe enweru k'ophu unu e-meje iphe-ọma tekenteke; oo ya bù g'aa-dụ igwe keleje Chileke ekele iphe-ọma, unu shi anyi l'eka emeru phẹ. ¹²Lozi-a, unu eje-a ta abulekwa-a mkpa ndu kẹ Chileke bẹ oome kpürumu. Iphe, o mefua bù l'aa-dụ igwe kele Chileke ekele kelegharu iya eka. ¹³O kwa iphe ono, unu eme ono e-goshi egube ndu unu bù. Noo ya bù aadụ igwe jaa Chileke ajaja. Noo l'o tọ bukwaa l'unu gude iphe ono, unu meru ono goshi l'unu kwetawaru k'ozu-ọma Kérési ono; unu egoshikwapho l'unu emeje iphe, ozi-ọma ono pfuru. Bù iya bù l'unu asajé eka ọkpobe asasa mee iphe-ọma g'eka beru unu; unu shi egube ono unu l'ephebedua mẹ ndu ọzo tuko gbaru mgba l'iphe, unu nweru enweru. ¹⁴Oo ya bù l'ephe e-gude-kpoo obu phẹ epfu anụ Chileke l'iswi ẹhu unu; l'oogukpo phẹ g'a sụ l'unu l'ephe húmaru; noo l'eze-iphe-ọma kẹ Chileke nyíberu anyíbe l'ehu unu. ¹⁵Sụ-a; unu g'anyi keleje Chileke ekele iphe-ọma iya; mbụ iphe-ọma ono, a ta amadụ g'aa-tụ ọnụ iya ono.

^f 9:9 Gunaah Ebvü 112:9.

Połu agbaru ozi-oma ोdzori

10

¹Nta-a bụakwaa mube Połu gedegede arwò unu arwòrwo ọwa-a. Mu gudeakwaa adu gelee waa obu-oma kẹ Kéreshi arwò unu. Mbèdua abujekwaru mu -nodu ntse mu epfuru unu opfu bèlebele; teke mu nō enya; mu epfuahaarù unu opfu okpu-onu okpu-onu. ²Ole iphe, mu arwòkwanu unu bụ g'unu te emekwapho iphe, e-me gẹ mu pfuaharu unu okpu-onu okpu-onu mè mu -byaephø. Lè mu e-pfukwaru ndu ono, sru l'anyi eme éhu anyi éhu anyi ono okpu-onu okpu-onu. ³La makwaru-a l'anyi bu lè mgboko-a; ole anyi ta alwudu ogu gẹ ndu mgboko-a l'alwu. ⁴Kele ngwogu, anyi gude alwụ ogu k'anyi ta abükwa ngwogu kẹ ndu mgboko-a. O bụ ngwogu, shi l'eka Chileke; bya aburu ngwogu ophu shihuru ejo ike. O bụ ngwogu ophu e gude egbuka eka ọhogo Chileke doberu obu okpehu iya. Oo ya bẹ anyi gude emebyi ntumego-ugho. ⁵O bürü ngwogu ono bẹ anyi gude mebyishikota eku-onwonye ono, e gude to-chia ụzo to-but'a g'a ta maru Chileke ono. Iphe, bükpooririri, nemadzụ arị ariri bẹ anyi alwụ-kpeje mee ya g'o dụ gẹ Kéreshi sru g'o dụ. ⁶Nta-a bẹ anyi kwageberu akwagebe k'ahụ iphe, bükpooririri a-nụ-lẹ-nchị ahụhụ mè unu mēbekotajeephø iphemiphe, a sru g'unu meje.

⁷Iphe, unu l'iya eme bükwa l'unu te elerwejedu iphe enya elerwe. Onye gụwaru onwiya lè ya bụ kẹ Kéreshi; g'onye ono nyatajeru onwiya l'o bụ gẹ ya bụ kẹ Kéreshi ono bụ g'anyi bükwapho. ⁸L'ophu unu a-makpoadarụ bụ l'o to dükwa mu iphere m'obetaru mu kwata gudenụka ike ono, Nnajiu phu yeru anyi l'eka ono aba abaa. Ike ono bẹ ọ nükwaru anyi g'anyi gude metse unu emetse. O to nükwaru iya anyi g'o bürü iphe, anyi e-gude egbuka unu egbuka. ⁹Noo iphe, mu epfu sụ g'unu b'edobesükwa lè mu gude ekwo-azi mu-a eme gẹ mu yee unu ebvu. ¹⁰O dükwaruro ndu agbẹ asuje: "Ekwo-azi, Połu ede bẹ opfu iya agbeje adanuka kpaa kpaa; bya aburu opfu, erwu nemadzụ l'ehu. Teke anyi l'iya noephø l'iphu l'iphu; oogbe nyihi; opfu iya te enweedu iphe, ooburu." ¹¹G'o dokwaa egube onye ono enya l'o kwa iphe, mu deru l'ekwo-azi teke mu l'unu anodu bükwapho iphe, mu e-me l'eka mè mu l'unu -noduephø.

¹²Ophu anyi ata atudu ama bụ kẹ g'anyi wota onwanyi je agükobe lè ndu ono, anoduje atu onu onwophø ono. Ozoo kẹ g'anyi sụ l'anyi l'ephe aturu. Oo ephebedua eme eswe; ephebedua egudeje onwophø aturu onwophø ama; gude gẹ nwibe phè ha amaru g'ephebedua ha. ¹³Obenu l'anyibedua taa tudu onu onwanyi atughata gẹ Chileke tüberu sụ g'anyi rwua. Anyi a-tụ-bejejerupho onu onwanyi g'ozì, Chileke doberu anyi g'anyi jee gbaru. Ozi ono bẹ ophu anyi eje l'echilabø unu tükokwa yiru. ¹⁴Anyi ta tughakwaru onu iphe, anyi meru; eshinu anyi gudewaa ozi-oma kẹ Kéreshi ono rwuchawaa eka unu nō gedegede; tème ọ bürü anyi bụ ndu mbụ, gude iya byapfuta unu. ¹⁵Qo ya bụ; l'anyibedua ta atujedu

onu onwanyi tughata ge Chileke tüberu sụ g'anyi rwua. Anyi te egudeje-
du ozi ndu ozo aba l'abaa. Q kwa iphe, anyi ele ẹnya iya bụ l'unu -nodu
aka ekweshi ike eje; anyi aka eje ozi, kabaa shi l'echilabọ unu; kele anyi
a-nodujeephō eme iya ge Chileke sürü g'anyi mebejeru iya. ¹⁶Qo ya bụ
g'anyi ezia ozi-oma ono zighthatchaa ya mkpukpu unu; ziwa iya rọ kwasę-
ru; k'ophu anyi ta anodukwanu aba abaa ozi, onye ozo jehawaru l'eka iya
nkiya.

¹⁷Ooephō “G'onye aba abaa bajékwa iya l'iphe, Nnajjuphu meru.”
¹⁸Kele ọ to bükwa onye atu onu onwiya be aagübeje iphe; ọo kwa onye
Nnajjuphu atu onu iya.

Ndu-ish-i-ozı օphu abudu օkpobe iya

11 ¹Jiko unu takwaa nshi ge mu kabékpo pfua g'onye eswe; mu
makwaru-a l'unu kwewaru. ²Lẹ mu ekokwaru unu okophoo ge
Chileke ekoje-a. Kele unu dükwa mu ge nwamgboko, doberu onwiya do,
nwoke eteke ngeswee օkpà; nwamgboko, mu doberu k'eke ji; mbükwa
k'eke onye lanu kpéekpu, bụ iya bụ Kéreshi. ³Ole ndzụ anoduje agụ mu
sụ ?a maru teke agbaghashidu nụ unu obu; merwushia uche unu g'unu
te egudehe obu unu g'o ha yee Kéreshi obu օkpobe eyeye. Q kwa egube
ono be agwo meru gude ejø eregede dephua Ivu. ⁴Kele unu gude ẹhu-utso
kwe k'onye byaru bya awata epfuru unu kẹ Jizoṣu ozo, abudu օphu anyi
pfuru unu opfu iya-a; tème unu kwe natakwaphe unme ozo, dù iche, abu-
du Unme-dụ-Nsọ օphu unu natahawaru; bya ekwekwapho nata ozi-oma
ozo, dù iche, abudu օphu unu kwetahawaru.

⁵L'iphe, mbédúa arijekwa bükwa l'ọ to büssen mu be ẹnya gbé bya
akachia alwalwa eme lẹ ndu ono, ezi unu ozi-oma ono, etu onwophe
օ-phushia-ugbu ono. ⁶Q -büru lẹ mu ta ama epfu opfu erekete; mu ama-
kpooru nụ Chileke օkpobe amaru. Ono be anyi shiwa l'uzomuzo mee
unu maru օkpobe amaru.

⁷Q gbé büru iphe-eji be mu meru; lẹ mu kuzetaru onwomu alị g'ee-
shi g'le kulia unu eli; ebe ọ dudu iphe, mu sürü g'unu pfua mu k'ozi-oma
Chileke, mu byaru ezia unu? ⁸Teke mu shi eje ozi l'echilabọ unu; be bü-
kwa Chiöchi ozo shi anoduje apfugbaa mu ugwo. Mu shikwa ana phę
nfu; g'eeshi ge mu yeru unu eka. ⁹Sụ-a; mkpa okpoga, dürü mu nụ teke
ono, mu l'unu nö ono ta adukwa onye mu pfuchijeru nchị sụ g'o yeru mu
eka. Kele ụnwunna anyi ndu shi Masedoniya wotakötawaru mu iphe, bü-
kpoo iphe, mkpa iya dürü mu. Mbụ l'ọ to dudu iphe, mu zekpooru unu
nzeri iya. Ebe ọ dükwa iphe, mu byaru ezeru unu nzeri iya. ¹⁰Mu gude
օkpobe-opfu kẹ Kéreshi օphu dù mu l'ehu ekweta ukwe-a sụ l'ọ to dükwa
nemadzụ, a nwuru anwunwu l'alị Akaya, sürü eme g'aba-a, mu aba-a
büru iphe-mmanu. ¹¹?Denu g'o gude mu yee ya onu nno? ?Bụ lẹ mu te
eyeduru unu obu tọ? A-o! Q kwapho Chileke maru lẹ mu yeru-a unu obu.

¹² Mu taa hakwa eme iphe, mu gude l'eka eme nta-a. Qo ya bụ gẹ mu emekwanu-a ndu-ozi ophunapho g'ephe te enwehẹ iphe, ephe a-zobé ọkpa gude eku onwophe; kèle ọ kwapho g'anyi ese akanya ozi-oma ono bụ g'ephe ese. ¹³ Ndu k'ono ta abukwa ọkpobe ndu-ishii-ozi Kéreshi. Ephe bukwa ndu eje ozi l'ugho. Ndu ewojeru onwophe mee g'e dobesu l'ephe bụ ọkpobe ndu-ishii-ozi ke Kéreshi. ¹⁴ Qo ya bụ l'o to buedu iphe, aa-sụ l'o kporu onu opfu; eshinu Nsetanu ewojeru onwiya mee g'ojozi, shi l'ogbu-nwiiñwii k'imigwe bya. ¹⁵ Qo ya bụ l'o to buedu iphe, dù oke biribiri me ọ -buru le ndu ejeru Nsetanu ozi woru onwophe mee g'e dobesu l'ephe bụ ndu ejeru Chileke ozi. Teke o rwuru mbóku ikpazụ be Chileke a-gwa phē ugwo ọchi iphe, ephe meru.

Iphe-ehuka, Pölu eje

¹⁶ Gẹ mu pfukwaa ya ozo; g'o to dükwa onye arije l'oo egomunggo swehuru mu. Teke ọ bụ l'unu arị l'egomunggo swehuru mu; unu ahakpokwaa mu rọ gẹ mu pfubaa g'onye egomunggo swehuru. Qo ya bụ gẹ mu abakwanaa aba nwilile. ¹⁷ Ole iphe-a, mu epfu nta-a be mu makwaru-a l'o to bụdu Nnajuphu sru gẹ mu pfua ya. Mu -baaha aba be mu abakwa iya g'onye egomunggo swehuru. ¹⁸ Ole eshinu ndiphe egudeje iphe ke mgbo-ko-a aba abaa be mbedu l'a-bakwapho aba nkemu. ¹⁹ ?To buedu l'unu manukaru iphe meru g'o gude unu nođu egudeje ehu-utso kwe haa ndu egomunggo swehuru g'unu l'ephe nođu. ²⁰ Unu atajeelaa nshi no-kirishia; a -nonyaa onye lanu abya eworu unu mee nwohu iya; ozoo bya anodu tuko iphe unu riębe; ozoo bya anodu emephe unu l'oji; ozoo bya awata unu anma phulaphula; ozoo bya eworu eka waa unu le nchị ke gbaa. ²¹ Ha! O gbekwa dù mu iphere epfupfu; noo le mbedu ta adukwa teke mu adu ike eme unu egube iphe ono.

Ole-a; ọwa-a, mu abya epfupfu-a bukwa opfu, dù gẹ k'onye egomunggo swehuru. Sụ-a; e -pfujekpoo ya epfupfu; mu asụ l'iphemiphe, bukpoo iphe, ndu ozo túru ama egude aba l'aba be mbedu gudekwaa aba l'abaa nkemu. ²² O -buru le ndu ono bụ ndu Hiburu; be mbedu buhukwapho onye Ízurélü. Teke ephe bụ ụnwú Ízurélü; mbedu buhukwapho onye Ízurélü. Teke ephe bụ oshilokpa Ébirihamu; mbedu buhukwapho onye Ízurélü g'ephe bụ iya. ²³ Mu sụ-a; ?ephe bụ ndu ejeru Kéreshi ozi tö? Ono be mbedu gbekwa ka phē nụ abụbu. Nta-a be mu epfukpooakwa g'onye, ọbvu byaru. Mu kakwa phē iya abụbu; gẹ mu gbę ka phē eje ozi ke Kéreshi ono; bya aka phē eje mkiporo iya ijeto; a kakwa mu pho echí iphe iya ichitö. Ophu o dudu tekenteke mu ta atsogejeduru atsogeru l'onu ọnwu le k'ozi ono. ²⁴ Akpo ise be ndu Jiu chiwaru mu ọnụ ęchachi ükporo labo, e wofuru nanu. ²⁵ E chiwaa mu mgborø akpo ęto; bya atụwaa mu mkipuma akpo lanu. Akpo ęto be ọ phoduchawaru nwanshiị me ugbo ekpua mu. O nwecharu ọphu mu nörū ujiku ọphu le mini eswe l'enyashi mgburugburu.

²⁶L'ikpoto ije ono, mu jekotaru ono bẹ mu lōwaru ishi mu alolo l'utso, gbaru nụ; lọ ishi mu alolo l'eka ndu ana nfụ; mẹ l'eka ndu Jiu ibe mu; mẹ l'eka ndu abudu ndu Jiu. Mu jee iphe mini pharu mu l'eze l'oma mkpukpu; mẹ l'echiegü; mẹ l'echi ogbu eze-enyimu; mẹ l'eka ndu abudu okpobe ndu kẹ Kéreshi. ²⁷Mu jewaa ozi kuta ephuru phee; mu bya anwuwaa enya enyashi; egū nri gúa mu; egū mini gúa mu; egū mee mu tekenteke; mu gbaru oto oyi tsua mu. ²⁸A -gufukpooro iphemiphe ono; bẹ o nwekpoe-rupho iphe, anoduje akposhi mu mgbenya mbóku-mbóku. Iphe ono bụ k'iphe, bükpoo Chīochi kẹ Kéreshi g'o ha. ²⁹?Bụ onye be ike bvuru; ophu o dudu g'o bụ mbédúa bẹ o bvuru obu? ?Bụ onye nmalahuru l'iphe-eji ophu o rwuduru mu l'ehu?

³⁰O -bürü le mu bafutaje aba bẹ iphe, mu e-gude aba abaa ọbu bükwa iphe, eegoshi gẹ mu dù-be arwuhu. ³¹Sụ-a; o kwa Chileke, bụ Nna Nnajjuphu onoya, bụ Jizosu ono, bụ onye ajaja bụ nkiya jasú l'ojejoje ono bẹ bụ onye maru l'iphe-a, mu epfu-a ta adudu ophu bụ ụka. ³²Lẹ teke mu nō le Damasukosu bẹ nnajioha mkpukpu onoya, bụ iya bụ onye nō-chiru enya Aritasu, bụ eze ndu ono; woru ndu ojogu, eche nche woru dochia onu oguzo eka eeshije abata l'ime mkpukpu ono sụ g'e gude mu. ³³Tobudu iya bụ; e woru mu ye l'ime nkata pyoo mu l'uzo, dù l'eli igbuló, e gude kpuphee mkpukpu onoya mgburugburu; mu shi l'eka onoya nahụ iya gbalaa.

Iphe, eegoshi Polu l'ophulenya

12 ¹A makwaru-a l'aba aba ta abaduru l'urwu; ole mu bafutaje aba. Nta-a bẹ mu a-wata epfu k'ophulenya mẹ iphemiphe, bụ mu iphe òphúú, Nnajjuphu goshiru mu. ²O dürü nwoke lanụ, mu maru bụ onye kẹ Kéreshi, Chileke zikötaru; o jerwua mkpopfu igwe k'eto. A nōakwaru apha iri l'eno, iphe ono meru. Ole mu ta maedu ?o jeru eka onoya k'eviya; tọ o phürü iya l'ophulenya? O 'epho Chileke nwékiya maru g'o nwuru. ³Onye ono bẹ mu makwaru; mẹ o jeru iya lẹ ndzụ-o; tọ le maa-o; bẹ mu amaékwa; o kwa Chileke bẹ o doru enya. ⁴E zikötaru iya worwua ya okpoku Chileke gedegede. O nodu l'eka ono nümachaa iphe, kporu onu epfupfu; mbụ iphe, a sru gẹ nemadzụ te epfushi. ⁵O ya bụ le nwoke ono bẹ mu e-gude aba l'abaa. Ole mu tee gudedu onwomu aba l'abaa; gbahaa le mu aba abaa k'arwuhu dù mu nụ. ⁶Qme mu jeshiaru aba abaa k'onwomu mẹ mu tege abükwaru onye egomunggo swehuru; kele iphe, mu g'epfu gege abükpho okpobe-opfu bẹ mu g'anodụ epfu. Obenu le mu te ejedu aba abaa; le teke mu jeshiaru aba abaa l'oo-nweru ndu a-wata arị le mu kabaa shii; parụ iphe, ephe húmaru mu l'ehu mẹ iphe, ephe nümaru, mu pfuru parụ haa.

⁷Mu húmakwaru iphe, dğbaa oke biribiri l'ophulenya. O bürü iphe ono meru g'o gude a loru mkpö dobe mu l'ehu; o nodu akpö mu chérere. Iphe ono bürü iphe, ejeru Nsetanu ozi bẹ byaru bya etsua mu iphe gude

gó-zeta mu gé mu te eje ekunuka onwomu. ⁸ Iphe ono bé mu rwówaru Nnajíuphu akpó éto sú iya g'o mee g'iphe ono parú mu haa. ⁹ O búru iphe, o epfueéru mu phó bù: "Eze-iphe-óma, mu meru ngu súakwaru ngu; kélé teke mu akaje ere ire l'ehu ngu búkwa teke i dù arwudu." O n'iya-a bù lè mu a-nòdu aba abaa l'arwuhu dù mu; g'ike kéké Kéreshi ree mu ire l'ehu. ¹⁰ Noo g'o gude mu sú l'arwuhu ono, dù mu nü ono; mèkpoo iphe-iphere ono, eeme mu ono; mèkpoo iphe otsu-l'ehu; mè mkipaméhu; mè mkipawere, aanoduje emephe mu l'opfu éhu Kéreshi; meru éhu nòdu atso mu ütso. L'ó kwa teke mu dù arwuhu bé ike nkiya ere mu ire l'ehu.

Pólú agba egomunggo kéké ndu Korentu

¹¹ Nta-a bé mu meakwaru g'onye egomunggo swehuru l'eku-onwonye ono; o búru unu nwuru mu ye iya. Kélé unu gege anoduje aja mu ajaja; l'ó tó dùdu iphe, ndu-ishi-ozi ophuu gude ka mu; l'ebé adú iphe, mu bù. ¹² Mu tarú nshi meshia iphe-óhumalenyá, dùgbaa biribiri; bya emeshikwaa-phó iphe ózo, tufugbaru éhu, egoshi ike kéké Chileke l'echilabó unu. Iphe ono búgbaaru iphe, mu gude goshi unu lè mu bù onye-ishi-ozi Kéreshi. ¹³ ?O nweru úzo ózo, mu kabaa eme Chjochi ózo ree, mu emeduru unu? ?Buepho lè mu ta asúduru g'unu pfúa mu úgwo-a? A-o; wakwa éka l'alí-o; eshinu ono gbé búwari ejí; mu mee ya unu.

¹⁴ Owa-a kweakwa ugbo éto, mu jikoberu abya ndu-unu. Mu -bya; mu taa súkwa g'unu pfúa mu úgwo; kélé iphe, mu achó abya ta abúkwa okpoga unu. O kwa unubédua l'onwunu bé mu achó. O tó búkwa ụnwégirimá akpajé éku doberu ne lè nna phé; o chikwa ne lè nna agbeje akpá éku edoberu ụnwú phé. ¹⁵ Mu e-gudekpóephó ọkpobe éhu-ütso mephushiaru unu iphe, mu nweru; túa ishi onwomu g'eeshi g'o dürü unu lè ree. ?Unu a-gbé yepete mu obu opfu lè mu kabaa unu eye obu?

¹⁶ O dürü ndu harú kwe lè mu te eshidu búru unu ivu-érwa. Ole o dù-kwanuru ndu a-sú lè mu shi gbanúka erekede; lè mu gude úgho nmata unu. ¹⁷ ?Denukwanu g'o nwürü? ?O dükpooru iphe, bù ndu ono, mu ziru g'ephe byapfuta unu ono onye ophu mu gbé shi l'éka iya ria unu urwu? ¹⁸ Mu rwóru Tayitosu sú iya g'o bya; bya asú gé nwanna anyi ophuu tsoru iya. ?O nweru iphe, unu a-sú lè Tayitosu byaru bya erita unu? ?Tó buepho údu umere lanú bé mu l'iyá l'eme; tó tó buepho úzo lanú bé mu l'iyá l'eshi?

¹⁹ ?Tó unu shi e -shi teke-a rítá l'iphe, anyi anoduje eme bù g'anyi e-me pfufu onwanyi l'iphu unu? Iphe, anyi anoduje epfu bé anyi epfue maru l'anyi epfu iya l'iphu Chileke; témé l'anyi lè Kéreshi tufugbaru búru nanú. Oo ya bù; ndu mu yeru obu; l'iphemiphe, anyi anodujekpoo eme bé anyi anodujekwa eme g'anyi gude metsee unu. ²⁰ Mu atsúkwa ebvu sú: ?mu maru tó búkwáru nü; mu -byarwuta; unu taa dñedu gé mu ríru l'unu a-dù; mu taa dñekwapho unu ríru lè mu a-dù. Mu atsúkwa ebvu

sü: ?mu taa byakwanu bya ahümä l'unu anoduje aswo-phe üswo; ejiphe iji-ënya; bürü ndu obu öku; l'unu akpaphe ënya; ephuphe onwunu iphu; agba nwibe unu mgbamü; ekuphe onwunu ekuku; eme mkpaka. ²¹ Mu atsükwa ebvu lę mu -bya ogiya-a, bę Chileke ewoda mu ali l'iphu unu; mu aguru aphü kpua ikpoto ndu mehawaru iphe-eji; ophu ephe ekwekwaphö l'izimanu lwarü phę azü g'ephe haa ejo umere, rehuru erehu; haa eme kę nwanyi; haa abürü ndu iphere bvüru l'iphu.

Anma ıkwa ikpazü

13 ¹ Abyabya owa-a, mu abya abyabya nta-a kweakwa ugbo eto, mu abya unu agbaphe. "O kwa ekebe ümadzu ębo; ozoo eto bę eegudeje bua ikpe." ² Mu nmahaakwaru unu ıkwa teke mu byaru k'ugbo ębo phö. Mu nođu anmakwaru iya phö unubę ndu eme iphe-eji ono nta-a, mu ta anodu l'eka ono-a; mę ndu ozo; lę mu -bya bę mu taa hakwa unu. ³ O ya bü; g'unu e -shi nno maru lę Kéreshi gude mu-a epfu opfu; l'unu sükwaru g'e goshi unu iphe, e-me g'unu maru l'o gude mu-a epfu opfu. Kéreshi ono te emejekwa g'onye ike bvüru mę o -nođu eme unu iphe. O chia iphe, oo-me bü l'oo-goshi g'ökpehu iya habe l'eka unu no. ⁴ L'a makwaru-a l'ike te eshidu dükxadu iya teke a kpopyaberu iya l'oswebe; obenu lę nta-a bü ike kę Chileke bę o gude nođu ndzü. O kwaphö g'ike te eshidu dükxadu iya ono bü g'o to shidu dükxadu anyibedua; obenu lę nta-a bę ike kę Chileke e-me anyi adzuru ndzü gę Kéreshi dzü; ike adü anyi g'o dü iya; k'ophu ike a-dü anyi l'iphe, anyi emekpoo unu.

⁵ Unu nyochakwaa onwunu enyocha maru ?unu kwetakwaduru-a? Unu hükwa onwunu ama. ?Unu ta amadü lę Jizosu Kéreshi bu unu ebubu l'ehu? gbahaekwaphö l'unu te ekwetađduru. ⁶ Ophu mu gude eka bü l'unu e-mechaa maru l'anyibedua ta agwobeduru ekweta ono, anyi kwetaru kę Kéreshi ono. ⁷ Iphe, anyi anoduje epfu anü Chileke bü g'o to kwekwa g'unu mee iphe, adüdu ree. O tó bükwa g'e gude goshi l'anyi mekotaru; o chikwa g'unu meje iphe, pfürü oto; o rwuhakpooru o jee a-dü g'o bü l'ekwekwé, anyi shi kwe lę mbü ono bę anyi ekweeduru. ⁸ L'o tó dükwa g'o ka mma l'qo iphe lanü, anyi sürü ememe k'emebyi ıkpobe-opfu kę Chileke; gbahachia l'anyi a-nođuje eme iphe gude ese iswi ıkpobe-opfu ono. ⁹ O ya bü l'ehu anoduje atso anyi utschö mę o -büru l'anyi dü arwühu; ike dükwanu unu. Noo g'o gude o dü anyi g'a su l'unu lwarü azü l'önodu, dübe ree.

¹⁰ Mu ede iphe-a nta-a, mu l'unu ata anodu l'eka ono-a. Gę mu te eje egude ike ono gbę dürü unu ęhuka mę mu -bya. Mbü ike ono, o yeru mu l'eka gę mu gude metsee unu emetse ono gbechia mee unu omeliwe.

Ekele ikpazü

¹¹ Kę ikpazü iya ünwunna mu bü; unu nođwaphö qoma-o. Unu dübe-kwa ree; iphe, mu arwo unu bü g'uche unu bükwaru nanü. Unu eburu

lẹ nchi-odoo. Gẹ Chileke ono yeru anyi obu teme ọ nođu emeje g'ehu du anyi guu ono swikwaru unu eswiru-o.

¹² Unu kelekwa onyemonye ekele l'ehu l'ehu nmata phẹ akpa, du nso.
¹³ Iphe, bükpo ndu-nso l'ophu l'ekelekwapho unu.

¹⁴ Mu su g'eze-iphe-oma kẹ Nnajiuphu, bụ Jizosu Kéreshi; mẹ eye obu ophu Chileke eyeje ndibe iya; mẹ ike ono, Unme-dụ-Nso meru g'anyi l'unu gbaru mgba ono dzukotakwa oke l'ehu unu g'unu ha. Nokwa g'o du.